

**ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**DEPARTMENT OF ARCHIVAL, LIBRARY AND INFORMATION STUDIES
SCHOOL OF MANAGEMENT, ECONOMICS AND SOCIAL SCIENCES**

Πτυχιακή Εργασία

**«Δημιουργία βάσης δεδομένων αρχειακής συλλογής
εμπορικών διαφημίσεων (1901-1947)»**

Αγγελική Φράγκου(ΑΜ: 17051)

Επιβλέπων: Γιάννης Στογιαννίδης

Αθήνα

Σεπτέμβριος 2022

Επιτροπή Εξέτασης

1. Ονοματεπώνυμο: Γιάννης Στογιαννίδης

2. Ονοματεπώνυμο: Γιώργος Γιαννακόπουλος

3. Ονοματεπώνυμο: Τάσος Μιχαηλίδης

Δήλωση συγγραφέα πτυχιακής/ διπλωματικής εργασίας

Η κάτωθι υπογεγραμμένη Αγγελική Φράγκου, με αριθμό μητρώου 17051 φοιτήτρια του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Τμήματος Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης, δηλώνω υπεύθυνα ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής/διπλωματικής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Ο/Η Δηλών/ούσα

Ευχαριστίες – Αφιερώσεις

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή κύριο Γιάννη Στογιαννίδη για την καθοδήγηση, υπομονή και έμπνευση κατά τη διάρκεια εκπόνησης της εργασίας, αλλά και κατά τη διάρκεια των σπουδών μου.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ στους υπόλοιπους καθηγητές του τμήματος για όλα αυτά που μου δίδαξαν κατά τη διάρκεια της φοίτησής μου και για την αγάπη που μου ενέπνευσαν για το αντικείμενο της Επιστήμης της Πληροφόρησης.

Παράλληλα, ένα θερμό ευχαριστώ στον κύριο Γρηγόρη Κόντο της Greek Ancestry για την ευχάριστη συνεργασία κατά τη διάρκεια της πρακτικής, όπως και για την παραχώρηση του υλικού της συλλογής εμπορικών διαφημίσεων που πραγματεύεται η εργασία.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τη γιαγιά και τον αρραβωνιαστικό μου, οι οποίοι ήταν και είναι ακόμα το μεγαλύτερό μου στήριγμα σε όλη αυτή την απαιτητική περίοδο που πέρασε.

Περίληψη στα ελληνικά

Στα πλαίσια της ιστορικής έρευνας, είναι πολύ εύκολο να χαθεί κάποιος μέσα στην πληθώρα της πληροφορίας. Οι πηγές είναι αμέτρητες και η συμβολή μας ως επιστήμονες της πληροφόρησης είναι ζωτικής σημασίας για την αποτελεσματική και ποιοτική έρευνα. Ερευνητικά εργαλεία, όπως κατάλογοι και ευρετήρια είναι το βασικό βοήθημα που θα βρει ένας ερευνητής σε κάθε πληροφοριακό οργανισμό.

Στα πλαίσια της πρακτικής άσκησης, προέκυψε η δημιουργία μιας αρχειακής συλλογής εμπορικών διαφημίσεων που παρουσιάζει την οικονομική ιστορία των μεγάλων αστικών κέντρων της Ελλάδας κατά το πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα(1901-1947). Μέσα από αυτή τη συλλογή γεννήθηκε και η ανάγκη για ένα εργαλείο, το οποίο θα βοηθούσε στην πλοήγηση μέσα στο υλικό και θα έφερνε στην επιφάνεια την ιστορική πληροφορία που είναι κρυμμένη ή εννοείται μέσα σε κάθε τεκμήριο.

Επομένως, η παρούσα πτυχιακή εργασία ασχολείται με τη δημιουργία ευρετηρίου/ βάσης δεδομένων της παραπάνω συλλογής. Πρόκειται για ένα ερευνητικό εργαλείο που υλοποιήθηκε στο σύστημα MS Excel, περιέχει την περιγραφή και τεκμηρίωση εμπορικών διαφημίσεων με βάση διεθνή πρότυπα. Επιπροσθέτως, αναφέρονται και κάποια συμπεράσματα ιστορικής φύσεως για τις περιοχές που καλύπτονται από τα τεκμήρια, ενώ παράλληλα παρουσιάζονται κάποια παραδείγματα εγγραφών, τα οποία λειτουργούν ως ταυτότητα της ανάλογης διαφημιζόμενης οντότητας. Τέλος, παρουσιάζονται κάποια συμπεράσματα και προεκτάσεις που μπορούν να συμβάλλουν στην καλύτερη χρήση του εργαλείου και στην ιστορική έρευνα γενικότερα.

Λέξεις Κλειδιά: Βάσεις δεδομένων, Ευρετήρια, Μεταδεδομένα, Διαφημίσεις, Επιχειρηματική Ιστορία

Περίληψη στα αγγλικά

In the context of historical research, it is very easy to get lost in the plethora of information. The sources are countless and our contribution as information scientists is vital for effective and qualitative research. Research tools such as catalogs and indexes are the main aid that a researcher will find in any information organization.

In the context of my internship, the creation of an archival collection of commercial advertisements that presents the economic history of the major urban centers of Greece during the first half of the 20th century (1901-1947) emerged. Through this collection, the need for a tool that would help navigate through the material and bring to the surface the historical information that is hidden or implied within each documentary record was born.

Therefore, this thesis is concerned with the creation of an index/database of the above collection. It is a research tool implemented in MS Excel system, contains the description and documentation of commercial advertisements based on international standards. In addition, some historical conclusions for the areas covered by the documentation are also reported, while some examples of records are presented, which serve as an identity of the corresponding advertised entity. Finally, some conclusions and implications that can be drawn for the use of the tool and for the historical research of the material in general are presented.

Keywords: Databases, Indexes, Metadata, Advertisements, Business History

Πίνακας περιεχομένων

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΞΕΤΑΣΗΣ.....	II
ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ/ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	III
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ – ΑΦΙΕΡΩΣΕΙΣ	IV
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ.....	V
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ.....	VI
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	VII
ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ.....	IX
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΙΝΑΚΩΝ	X
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1 ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ.....	1
1.2 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΈΡΕΥΝΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΓΑΛΕΙΟ	3
2.1 ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΕΡΕΥΝΑΣ	3
2.1.1 Πρακτική άσκηση.....	3
2.1.2 Πως γεννήθηκε η ανάγκη για τη βάση δεδομένων.....	3
2.2 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟΥ ΕΡΓΑΛΕΙΟΥ	5
2.2.1 Πρότυπα Dublin Core Simple & Qualified.....	7
2.2.2 Προφίλ Εφαρμογής.....	7
2.3 ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΕΓΓΡΑΦΩΝ	12
2.3.1 Περίπτωση 1: Παπαδοπούλου	12
2.3.2 Περίπτωση 2: «Ενιαία»	13
2.3.3 Περίπτωση 3: ΜΙΣΚΟ	14
2.3.4 Περίπτωση 4: «Η Θεσσαλία»	15
2.3.5 Περίπτωση 5: ΕΒΓΑ	15
2.3.6 Περίπτωση 6: «Η Εθνική»	16
2.3.7 Περίπτωση 7: Λύκειον "Ο Πλάτων" Ζήση Ν. Αγραφιώτη.....	17
2.3.8 Περίπτωση 8: Ανώνυμος Γενική Εταιρεία Τιμμένων ΗΡΑΚΛΗΣ-ΟΛΥΜΠΟΣ	18
2.3.9 Περίπτωση 9: Μέντιουμ Ελένη Ζακυνθινού.....	19
2.3.10 Περίπτωση 10: Οδηγός Θεσσαλονίκης 1932.....	20
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΕΠΕΚΤΑΣΕΙΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	22

3.1	ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	22
3.1.1	<i>Αθήνα</i>	23
3.1.2	<i>Πειραιάς</i>	23
3.1.3	<i>Θεσσαλονίκη</i>	24
3.1.4	<i>Πάτρα</i>	24
3.1.5	<i>Καρδίτσα</i>	24
3.2	ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΕΡΕΥΝΑ ΠΟΥ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΠΡΟΚΥΨΕΙ	25
3.2.1	<i>Δημιουργία ιστορικού εταιριών</i>	25
3.2.2	<i>Ανεξάρτητες ιστορικές μελέτες</i>	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ		28
4.1	ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ	28
4.2	ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΠΟΥ ΔΙΑΠΙΣΤΩΘΗΚΑΝ	28
4.3	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ ΣΧΟΛΙΑ	29
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....		30

Πίνακας Σχημάτων

Εικόνα 1. Ελληνική Κυβέρνηση 1934-1935	4
Εικόνα 2. Δείγμα Βάσης Δεδομένων	6
Εικόνα 3. Παράδειγμα φίλτρου στο πεδίο "Θέμα"	6
Εικόνα 4. Εγγραφή Παπαδοπούλου.....	12
Εικόνα 5. Εγγραφή "Ενιαία"	13
Εικόνα 6. Εγγραφή ΜΙΣΚΟ	14
Εικόνα 7. Εγγραφή "Η Θεσσαλία"	15
Εικόνα 8. Εγγραφή ΕΒΓΑ.....	15
Εικόνα 9. Εγγραφή "Η Εθνική"	16
Εικόνα 10. Εγγραφή "Ο Πλάτων"	17
Εικόνα 12. Εγγραφή "ΑΓΕΤ Ηρακλής-Όλυμπος"	18
Εικόνα 13. Εγγραφή "Μέντιουμ"	19
Εικόνα 14. Οδηγός Θεσσαλονίκης 1932.....	20
Εικόνα 15. Greek Ancestry: Παράδειγμα άρθρου γενεαλογικού περιεχομένου	27

Πίνακας Πινάκων

Πίνακες πεδίων.....	7
---------------------	---

Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή

1.1 Σκοπός και στόχοι

Η ιστορική έρευνα αποτελεί μια σύνθετη διαδικασία, κατά την οποία δημιουργούνται νέες πληροφοριακές ανάγκες, όπως η πλοήγηση μέσα στο πληροφοριακό υλικό κάθε είδους, η ανάκτηση έγκυρης πληροφορίας και δυνατότητα αξιολόγησης/ διασταύρωσης πηγών. Σε αυτό το σημείο αναδεικνύεται και ο ρόλος των επιστημόνων της πληροφόρησης και η δημιουργία ερευνητικών εργαλείων. Βοηθήματα όπως βάσεις δεδομένων, ευρετήρια και κατάλογοι συλλογών, είναι ζωτικής σημασίας για την έρευνα σε οποιονδήποτε κλάδο, αφού παρέχουν κατατόπιση για την πληροφορία με τη μορφή μεταδεδομένων.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία παρουσιάζει τη διαδικασία δημιουργίας ενός τέτοιου ερευνητικού εργαλείου. Πρόκειται για μια βάση δεδομένων / ευρετήριο για μια αρχειακή συλλογή εμπορικών διαφημίσεων της χρονικής περιόδου 1901-1947, η οποία δημιουργήθηκε στα πλαίσια της πρακτικής άσκησης. Κύριος σκοπός της εργασίας είναι να προτείνει μια λύση για τις ανάγκες που γεννιούνται κατά τη διάρκεια της ιστορικής έρευνας, να παρουσιαστεί η πρακτική εφαρμογή ενός τέτοιου εργαλείου στον εργασιακό χώρο και να αναδειχθεί η αξία των ερευνητικών εργαλείων/βοηθημάτων. Επομένως, οι στόχοι της εργασίας είναι α) Η παρουσίαση του εργαλείου, των αποτελεσμάτων και των επεκτάσεων του και β) η συμβολή ενός τέτοιου εργαλείου στην ιστορική έρευνα.

1.2 Μεθοδολογία.

Σε πρώτο στάδιο, κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης ήρθα σε επαφή με το υλικό που πραγματεύεται η εργασία. Η πρώτη του μορφή ήταν οδηγοί πόλεως μεγάλων αστικών κέντρων της χρονικής περιόδου 1901-1947 και μέσα από αυτούς αντλήθηκε και συγκροτήθηκε η συλλογή εμπορικών διαφημίσεων. Πρόκειται για μια ψηφιακή συλλογή που απαρτίζεται από αρχεία εικόνων. Παράλληλα, γεννήθηκε η ιδέα για τη δημιουργία του ερευνητικού εργαλείου και ξεκίνησε ο σχεδιασμός του.

Στο επόμενο στάδιο έγινε έρευνα για τη δομή του εργαλείου, επιλέχθηκε το πρόγραμμα, το πρότυπο περιγραφής και δημιουργήθηκε το προφίλ εφαρμογής της βάσης.

Εν συνεχεία, έγινε αναζήτηση ιστορικής πληροφορίας στη σχετική βιβλιογραφία για θέματα οικονομικής και τοπικής ιστορίας για τις πόλεις Αθήνα, Πειραιά, Θεσσαλονίκη, Πάτρα και Καρδίτσα, από τις οποίες προέρχονται οι οδηγοί πόλεων της συλλογής, με βάση τις διαφημίσεις της συλλογής.

Αργότερα, πραγματοποιήθηκαν 66 εγγραφές ως δείγμα, βγαλμένες από κάθε οδηγό πόλης που βρίσκεται μέσα στη συλλογή, όπως και εγγραφές των ίδιων των οδηγών. Σε αυτό το σημείο, πραγματοποιήθηκε επιπλέον ιστορική έρευνα για τις οντότητες που παρουσιάζονται στα παραδείγματα και τα πορίσματα που προέκυψαν αναλύονται στο ανάλογο κεφάλαιο.

Τέλος, με αφορμή τις επιλεγμένες εγγραφές για την εργασία, παράχθηκαν εταιρικές ιστορικές ταυτότητες που είχαν ως αποτέλεσμα να βγουν κάποια συμπεράσματα και επιπλέον προτάσεις για έρευνα.

Κεφάλαιο 2. Έρευνα και το ερευνητικό εργαλείο

2.1 Περιεχόμενο έρευνας

2.1.1 Πρακτική άσκηση

Η έρευνα για τη παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε αποκλειστικά εξ αποστάσεως λόγω της φύσης του αντικειμένου της, όπως και των παγκόσμιων συνθηκών της πανδημίας covid2019. Κατά τη διάρκεια της υγειονομικής κρίσης που διανύουμε ακόμα και σήμερα, εν έτει 2022, η εργασιακή εμπειρία των περισσότερων ανθρώπων έχει πάρει τη μορφή τηλεργασίας. Αυτή η πτυχιακή εργασία εκπονήθηκε υπό το ίδιο καθεστώς. Έγινε σε συνεργασία με την εταιρεία Greek Ancestry στην οποία είχα τη τιμή να πραγματοποιήσω και τη πρακτική μου άσκηση εξ' αποστάσεως εν μέσω covid2019, από τον Μάιο έως τον Αύγουστο του 2021.

Η Greek Ancestry, προσφέρει γενεαλογικές υπηρεσίες σε Έλληνες της διασποράς και σε κάθε ενδιαφερόμενο για έρευνα σε ελληνικά αρχεία. Διαθέτει μια ψηφιακή πλατφόρμα η οποία περιέχει αναζητίσιμες βάσεις δεδομένων και παρέχει πρόσβαση σε μια πλούσια ποικιλία αρχειακού υλικού από όλη την Ελλάδα και τον Ελληνισμό της Διασποράς. Επιπλέον, παρέχονται εκπαιδευτικά σεμινάρια περί γενεαλογίας και τοπικής ιστορίας. Τέλος, αναλαμβάνονται εργασίες ψηφιοποίησης και συντήρησης υλικού, οι οποίες έχουν δώσει μεγάλη ώθηση στο έργο της ψηφιοποίησης που και εμείς ως επιστήμονες πληροφόρησης έχουμε πολύ ενεργό και σημαντικό ρόλο.

2.1.2 Πως γεννήθηκε η ανάγκη για τη βάση δεδομένων

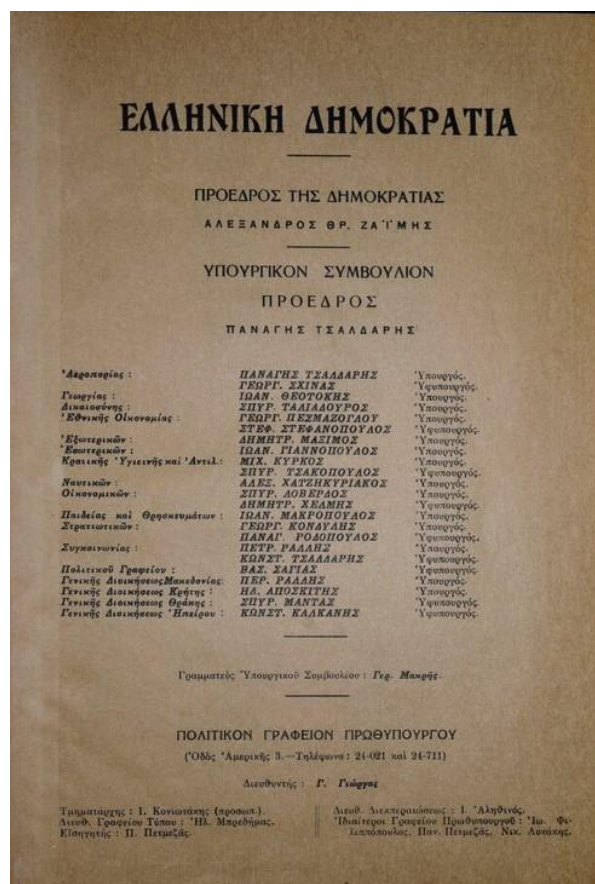
Στα πλαίσια της πρακτικής μου άσκησης, είχα τη χαρά να ασχοληθώ με αρκετά ενδιαφέρον αρχειακό υλικό όπως ληξιαρχικές πράξεις, βιβλία γάμων, θανάτων και ταξιδιωτικούς οδηγούς μεγάλων ελληνικών πόλεων του πρώτου μισού του 20^{ου} αιώνα. Μέσα από αυτή την ενασχόληση, δημιουργήθηκε μια αρχειακή συλλογή εμπορικών διαφημίσεων. Οι διαφημίσεις αυτές προήλθαν από τους παρακάτω οδηγούς πόλεων:

- Οδηγός του Νομού Καρδίτσας 1901
- Οδηγός Πόλης Πειραιά 1906
- Οδηγός των Πατρών 1910

- Οδηγός Πειραιά 1928
- Οδηγός Θεσσαλονίκης 1932
- Οδηγός της Ελλάδος 1934 & 1935
- Οδηγός Αθήνας - Πειραιά 1947

Η συλλογή απαρτίζεται από φακέλους που περιέχουν αρχεία εικόνων των μεμονωμένων διαφημίσεων των ταξιδιωτικών οδηγών σε μορφότυπο jrg, όπως και από τους ίδιους ψηφιοποιημένους οδηγούς, επίσης σε jrg.

Αυτό το είδος τεκμηρίων περιέχει έναν πλούτο πληροφορίας ιστορικού ενδιαφέροντος και καλύπτει μια ποικιλία θεμάτων, όπως οικονομία, επιχειρήσεις, τοπική ιστορία, γενεαλογία, πολιτική και κοινωνιολογία. Είναι αναλυτικοί οδηγοί της κάθε πόλης για την οποία συγκροτήθηκαν. Καταγράφουν κάθε είδος επιχείρησης, επαγγελματία, θρησκευτικού ιδρύματος, τους κυβερνώντες της εκάστοτε εποχής και διάφορες άλλες λεπτομέρειες της κάθε πόλης με τη μορφή ευρετηρίων. Το παρακάτω παράδειγμα προέρχεται από τον «Οδηγό της Ελλάδος 1934-1935», στο οποίο παρουσιάζονται οι κυβερνώντες της εποχής.

Εικόνα 1. Ελληνική Κυβέρνηση 1934-1935

Στην αρχή μιας ιστορικής έρευνας, είναι πολύ εύκολο να χαθεί κάποιος μέσα στον ωκεανό της πληροφορίας. Οι πηγές είναι αμέτρητες και η συμβολή μας ως επιστήμονες της πληροφόρησης είναι ζωτικής σημασίας για την έγκυρη διεξαγωγή της ερευνητικής διαδικασίας. Κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης, σε συνεργασία με έναν επαγγελματία ιστορικό, διαπιστώθηκαν κάποιες ανάγκες της ιστορικής έρευνας, όπως η ανάκτηση πληροφορίας και η ευκολότερη εξοικείωση με το υλικό. Ως αποτέλεσμα χρειαζόταν να βρεθεί μια λύση με άμεση εφαρμογή στον εργασιακό χώρο.

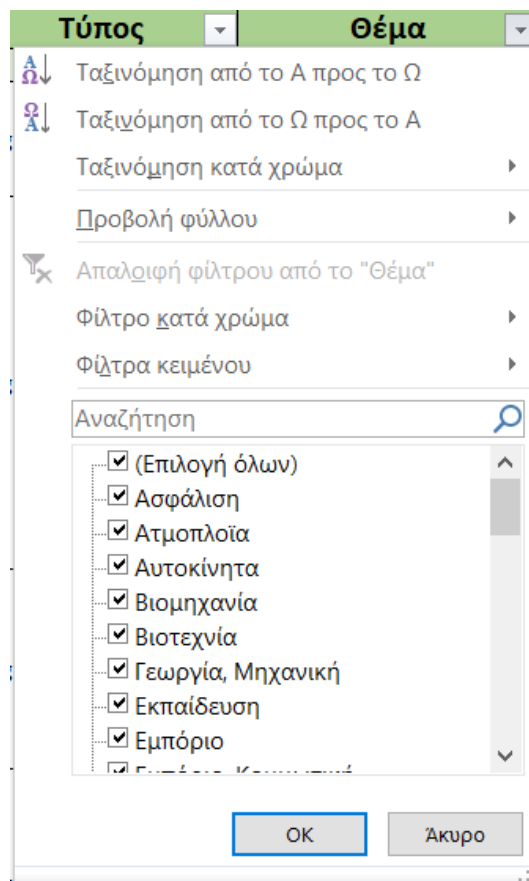
Εξαιτίας του πλήθους των διαφημίσεων και του όγκου της παραπάνω συλλογής, δημιουργήθηκε η ανάγκη για κάποιο ερευνητικό εργαλείο το οποίο θα καθιστούσε την πλοήγηση μέσα στο υλικό ευκολότερη, την ανάκτηση της πληροφορίας αποτελεσματικότερη και τη ποιότητα των αποτελεσμάτων ευκρινέστερη. Οι ανάγκες αυτές με τη σειρά τους παρήγαγαν το ερευνητικό εργαλείο που παρουσιάζεται παρακάτω.

2.2 Περιγραφή και ανάλυση του ερευνητικού εργαλείου

Σε πρώτο στάδιο, επιλέχθηκε η πλατφόρμα MS Excel για την υλοποίηση της βάσης δεδομένων για λόγους ευκολίας των χρηστών και τη συμβατότητα του συγκεκριμένου προγράμματος με τα περισσότερα λειτουργικά συστήματα. Χάρη στις δυνατότητες ευκρινούς ομαδοποίησης που προσφέρει το συγκεκριμένο πρόγραμμα, μπορεί να αναδειχτεί η ιστορική πληροφορία των τεκμηρίων με καθαρό και οργανωμένο τρόπο.

Αναγνωριστικό	Τίτλος	Δημοσιεύς	Ημερομηνία	Τύπος	Θέμα	Σχέση		Μορφότυπο	Περιγραφή	Κάλυψη		Γλώσσα
						Είδος σχέσης	Τίτλος τεκμηρίου			Γεωγραφική	Χρονική	
1	Επίσημη καλλιτεχνικών Επιτηρητών	Γ. Ν. Αλεξάνδης	1906	παράρτημα (βιβλίο)	καρτικά, βιβλία	Είναι μέρος του	Οδηγός Πόλης Περαία 1906	jpg	Παρουσιάζεται μια από τις υπερέχεις εκδόσεις της του βιβλιογραφικού τίτλου	Περαία	1900-1910	gr - Greek Modern (1453)
2	Ελληνικών μηχανοποιών και ναυπηγών	Βασιλειάδης Α.Ε	1906	παράρτημα (βιβλίο)	Μηχανοποιία, ναυπηγική	Είναι μέρος του	Οδηγός Πόλης Περαία 1906	jpg	Παρακείμενη διαφάνιση μηχανοποιών - ναυπηγών η οποία παρουσιάζει τις υπηρεσίες της εταιρείας (κατασκευή μηχανών για ορυκτά, βιομηχανία και ναυπηγική κτιρίων) / αναφέρεται η διεύθυνση και καθώς τηλεγραφήματα στα ελληνικά, αγγλικά και γαλλικά.	Περαία	1900-1910	gr - Greek Modern (1453)
3	"η Εθνική"	Ανώτατος Εθνικός Στρατός Τεχνών Ασφαλείας	1906	παράρτημα (βιβλίο)	ασφάλιση	Είναι μέρος του	Οδηγός Πόλης Περαία 1906	jpg	Πρόκειται για πρώτη διαφάνιση της πρώτης γνωστής Εθνικής Ασφαλιστικής. Αναγράφεται το μέλη του διοικητικού συμβουλίου και η διεύθυνση.	Περαία	1900-1910	gr - Greek Modern (1453)
4	Λίκειον "Ο Πλάτων" Σχολή Ν. Αιραφούλη	Το σμόνιο σχολείο	1906	παράρτημα (βιβλίο)	Εκπαίδευση	Είναι μέρος του	Οδηγός Πόλης Περαία 1906	jpg	Αναγράφεται ως το "σχολείο του εκπαιδευτή" του Περαία. Αναγράφεται οι βαθμολογίες εκπαίδευσης του σχολείου, όπως και τα μαθήματα αγγλικών και γαλλικών.	Περαία	1900-1910	gr - Greek Modern (1453)
5	Φαρμακείον Τσαυτίου Ν. Μάρκας	Τσαυτίου Ν. Μάρκας	1906	παράρτημα (βιβλίο)	Φαρμακευτική	Είναι μέρος του	Οδηγός Πόλης Περαία 1906	jpg	Παρουσιάζεται το εμπόρευμα, εμπολέμια και υπηρεσίες του Φαρμακείου.	Περαία	1900-1910	gr - Greek Modern (1453)
6	Ατμομηχανομηχανές Ενδέσμου "Ο Προμηθεύς"	Ατμομηχανομηχανές Ενδέσμου "Ο Προμηθεύς"	1906	παράρτημα (βιβλίο)	Μηχανική, Εκπαίδευση	Είναι μέρος του	Οδηγός Πόλης Περαία 1906	jpg	Πρόκειται για μια τεχνική σελίδα ατμομηχανομηχανών της διαφάνιση αναγράφονται και τα ονόματα των διδασκόντων.	Περαία	1900-1910	gr - Greek Modern (1453)
7	Μέγα Συναγωγίον "Αι Αθήναι"	Μέγα Συναγωγίον "Αι Αθήναι"	1906	παράρτημα (βιβλίο)	Επίσημη	Είναι μέρος του	Οδηγός Πόλης Περαία 1906	jpg	Παρουσιάζονται οι υπηρεσίες του Συναγωγίου.	Περαία	1900-1910	gr - Greek Modern (1453)
8	Εργοστάσιον και Χημειστήριον	Απόστολος Μελισσανός	1906	παράρτημα (βιβλίο)	Βιοτεχνία	Είναι μέρος του	Οδηγός Πόλης Περαία 1906	jpg	Αναγράφεται μόνο η ονομασία και η επωνυμία.	Περαία	1900-1910	gr - Greek Modern (1453)
9	Μέγα Υδροαεριομηχανήον κατάστημα	Καλιμπίτης Β. Διευθυντής	1906	παράρτημα (βιβλίο)	Υδράματα	Είναι μέρος του	Οδηγός Πόλης Περαία 1906	jpg	Παρουσιάζεται το εμπόρευμα του μηχανοποιού.	Περαία	1900-1910	gr - Greek Modern (1453)

Εικόνα 2. Δείγμα Βάσης Δεδομένων

Εικόνα 3. Παράδειγμα φίλτρου στο πεδίο "Θέμα"

Εν συνεχεία, έγινε έρευνα για το σχήμα μεταδεδομένων που θα χρησιμοποιηθεί στη βάση. Έπειτα συγκροτήθηκε το προφίλ εφαρμογής και τέλος εκτελέστηκαν εργασίες τεκμηρίωσης / περιγραφής περνώντας εγγραφές στο αρχείο excel.

Η συλλογή για την οποία δημιουργήθηκε η ΒΔ είναι ολοκληρωτικά ψηφιακής μορφής, οπότε αποφασίστηκε ότι το πρότυπο περιγραφής Dublin Core κάλυπτε την πλειοψηφία των αναγκών της τεκμηρίωσης και χρησιμοποιήθηκε σαν θεμέλιο του προφίλ εφαρμογής. Επιλέχθηκαν επίσης κάποια στοιχεία του Dublin Core Qualified και επινοήθηκαν κάποια υποπεδία για να καλύψουν κάποιες ειδικές ανάγκες της συλλογής, όπως το «Τίτλος τεκμηρίου» και «Είδος σχέσης» κάτω από το πεδίο «Σχέση». Παρακάτω αναλύεται λεπτομερώς το προφίλ εφαρμογής και αναφέρονται κάποια κεντρικά σημεία για το πρότυπο περιγραφής.

2.2.1 Πρότυπα Dublin Core Simple & Qualified

«Το σχήμα μεταδεδομένων Dublin Core, ή αλλιώς Dublin Core Metadata Element Set είναι ένα σύνολο 15 βασικών στοιχείων/ιδιοτήτων περιγραφής ψηφιακών πόρων. Καθιερώθηκε ως πρότυπο για πρώτη φορά το 1998 με την ονομασία IETF RFC 2413, «Dublin Core Metadata for Resource Discovery» και αργότερα δημοσιοποιήθηκε ως ANSI/NISO Z39.85 και ISO 15836» (DCMI, 2012). Τα στοιχεία είναι: Title, Creator, Subject, Description, Publisher, Contributor, Date, Type, Format, Identifier, Language, Relation, Coverage και Rights. Είναι ένα από τα απλούστερα σχήματα μεταδεδομένων και εξαιτίας της ευελιξίας που προσφέρει, επιλέγεται κατά κόρον για τη περιγραφή ψηφιακών πόρων και μη.

Το Qualified Dublin Core, επίσης γνωστό ως DC Terms, αποτελεί επέκταση του Simple Dublin Core με τη προσθήκη νέων στοιχείων (elements), εξειδικευτών (refinements) και σχημάτων κωδικοποίησης (encoding schemes) (Society of American Archivists, 2012). Κάποια παραδείγματα εξειδικευτών είναι: isPartOf, hasPart κάτω από το πεδίο Relation, για να υποδείξουν το είδος σχέσης μεταξύ των τεκμηρίων. Το Qualified είναι η μορφή του DC που έχει επικρατήσει στον ψηφιακό κόσμο του σήμερα. Το πρότυπο αυτό διατηρείται από τον οργανισμό Dublin Core Metadata Initiative, ευρέως γνωστό ως DCMI.

2.2.2 Προφίλ Εφαρμογής

Το προφίλ εφαρμογής είναι ένα σύνολο στοιχείων μεταδεδομένων, τα οποία έχουν συλλεχθεί από ένα ή περισσότερα σχήματα μεταδεδομένων και συγκροτούν ένα νέο σύνθετο σχήμα. Ως σκοπό έχει να συνδυάσει υπάρχοντα πρότυπα/σχήματα σε ένα πακέτο το οποίο θα

εξυπηρετεί τις λειτουργικές απαιτήσεις μιας συγκεκριμένης εφαρμογής, ενώ παράλληλα διατηρείται η διαλειτουργικότητα με τα αρχικά σχήματα. (Duval, Hodgins, Sutton, & Weibel, 2002)

Στη περίπτωση της παρούσας εργασίας, το προφίλ εφαρμογής συγκροτήθηκε σε μορφή πίνακα σε φύλλο excel και απαρτίζεται από τα εξής σημεία:

- Σχήμα μεταδεδομένων
- Τύπος πεδίου
- Ετικέτα
- Έχει εξειδικευτές
- Οδηγίες χρήσης πεδίου
- Σχήματα κωδικοποίησης
- Τύπος πεδίου

και παρακάτω παραθέτονται αναλυτικά όλα τα πεδία που εμπεριέχονται στη βάση σε μορφή πινάκων.

Σχήμα μεταδεδομένων	Dublin Core (DC)
Τύπος πεδίου	Πεδίο
Ετικέτα	Τίτλος
Έχει εξειδικευτές	Όχι
Οδηγίες χρήσης πεδίου	Γράφεται ο τίτλος της κάθε διαφήμισης ή οδηγού όπως φαίνεται επάνω στο τεκμήριο, αλλιώς δημιουργείται ένας νέος ο οποίος ταιριάζει στο περιεχόμενο.
Τύπος πεδίου	Υποχρεωτικό / Επαναλαμβανόμενο

Σχήμα μεταδεδομένων	Dublin Core (DC)
Τύπος πεδίου	Πεδίο
Ετικέτα	Δημιουργός
Έχει εξειδικευτές	Όχι
Οδηγίες χρήσης πεδίου	Αναγράφεται το όνομα της εταιρείας που διαφημίζεται. Σε άλλες περιπτώσεις, το όνομα του διαφημιστή εάν δηλώνεται στο τεκμήριο.
Τύπος πεδίου	Υποχρεωτικό / Επαναλαμβανόμενο

Σχήμα μεταδεδομένων	Dublin Core (DC)
---------------------	------------------

Τύπος πεδίου	Πεδίο
Ετικέτα	Ημερομηνία
Έχει εξειδικευτές	Όχι
Οδηγίες χρήσης πεδίου	Καταγράφεται το έτος έκδοσης του οδηγού από τον οποίο προέρχεται η κάθε διαφήμιση.
Σχήματα κωδικοποίησης	DCMI period
Τύπος πεδίου	Υποχρεωτικό / Μη επαναλαμβανόμενο

Σχήμα μεταδεδομένων	Dublin Core (DC)
Τύπος πεδίου	Πεδίο
Ετικέτα	Τύπος
Έχει εξειδικευτές	Όχι
Οδηγίες χρήσης πεδίου	Επιλογή τύπου του τεκμηρίου από τη λίστα.
Σχήματα κωδικοποίησης	DCMI Type Vocabulary
Τύπος πεδίου	Υποχρεωτικό / Μη επαναλαμβανόμενο

Σχήμα μεταδεδομένων	Dublin Core (DC)
Τύπος πεδίου	Πεδίο
Ετικέτα	Αναγνωριστικό
Έχει εξειδικευτές	Όχι
Οδηγίες χρήσης πεδίου	Για λόγους ευκολίας, θα ακολουθηθεί αριθμητική σειρά η οποία δημιουργείται αυτόματα
Τύπος πεδίου	Υποχρεωτικό / Μη επαναλαμβανόμενο

Σχήμα μεταδεδομένων	Dublin Core (DC)
Τύπος πεδίου	Πεδίο
Ετικέτα	Θέμα
Έχει εξειδικευτές	Όχι
Οδηγίες χρήσης πεδίου	Το θέμα του κάθε τεκμηρίου είναι το περιεχόμενο της διαφήμισης / διαφημιζόμενο προϊόν ή υπηρεσία.
Τύπος πεδίου	Υποχρεωτικό / Επαναλαμβανόμενο

Σχήμα μεταδεδομένων	Dublin Core (DC)
Τύπος πεδίου	Πεδίο με υποπεδία με εξειδικευτές
Ετικέτα	Σχέση
Έχει εξειδικευτές	Έχει υποπεδία με εξειδικευτές
Οδηγίες χρήσης πεδίου	Στα υποπεδία του καταγράφεται η σύνδεση μεταξύ τεκμηρίων.
Τύπος πεδίου	Υποχρεωτικό/ Μη επαναλαμβανόμενο

Σχήμα μεταδεδομένων	Κανένα (Original)
Τύπος πεδίου	Υποπεδίο με εξειδικευτές
Ετικέτα	Είδος σχέσης
Έχει εξειδικευτές	Ναι
Οδηγίες χρήσης πεδίου	Επιλογή του είδους της σχέσης από τη λίστα των εξειδικευτών.
Τύπος πεδίου	Υποχρεωτικό/ Μη επαναλαμβανόμενο

Σχήμα μεταδεδομένων	Κανένα (Original)
Τύπος πεδίου	Υποπεδίο
Ετικέτα	Τίτλος τεκμηρίου
Έχει εξειδικευτές	Όχι
Οδηγίες χρήσης πεδίου	Καταγραφή του τίτλου του συσχετιζόμενου τεκμηρίου με το οποίο είναι ήδη καταγεγραμμένο στη βάση, πχ. Οδηγός Πειραιά 1906
Τύπος πεδίου	Υποχρεωτικό / Επαναλαμβανόμενο

Σχήμα μεταδεδομένων	Qualified Dublin Core (QDC)
Τύπος πεδίου	Εξειδικευτής
Ετικέτα	Είναι Μέρος Του
Έχει εξειδικευτές	Όχι
Οδηγίες χρήσης πεδίου	Συνδέεται ο ανάλογος οδηγός πόλεως του οποίου είναι μέρος το τεκμήριο.
Τύπος πεδίου	Υποχρεωτικό / Επαναλαμβανόμενο

Σχήμα μεταδεδομένων	Qualified Dublin Core (QDC)
Τύπος πεδίου	Εξειδικευτής
Ετικέτα	Έχει Μέρος
Έχει εξειδικευτές	Όχι
Οδηγίες χρήσης πεδίου	Συνδέονται οι ανάλογες εγγραφές διαφημίσεων που αντιστοιχούν στον κάθε οδηγό.
Τύπος πεδίου	Υποχρεωτικό / Επαναλαμβανόμενο

Σχήμα μεταδεδομένων	Dublin Core (DC)
Τύπος πεδίου	Πεδίο
Ετικέτα	Μορφότυπο
Έχει εξειδικευτές	Όχι

Οδηγίες χρήσης πεδίου	Αναγράφεται το μορφότυπο του τεκμηρίου, πχ. jpg, png κλπ.
Σχήματα κωδικοποίησης	Internet Media Types (MIME)
Τύπος πεδίου	Υποχρεωτικό / Μη επαναλαμβανόμενο

Σχήμα μεταδεδομένων	Dublin Core (DC)
Τύπος πεδίου	Πεδίο
Ετικέτα	Περιγραφή
Έχει εξειδικευτές	Όχι
Οδηγίες χρήσης πεδίου	Γράφουμε περι τίνος πρόκειται η κάθε διαφήμιση. Τι προϊόν ή υπηρεσία διαφημίζεται, τι ιδιαίτερα χαρακτηριστικά υπάρχουν κλπ.
Τύπος πεδίου	Υποχρεωτικό /Μη επαναλαμβανόμενο

Σχήμα μεταδεδομένων	Dublin Core (DC)
Τύπος πεδίου	Πεδίο με εξειδικευτές
Ετικέτα	Κάλυψη
Έχει εξειδικευτές	Ναι
Οδηγίες χρήσης πεδίου	Η ανάλυση βρίσκεται στους 2 εξειδικευτές

Σχήμα μεταδεδομένων	Qualified Dublin Core (QDC)
Τύπος πεδίου	Εξειδικευτής
Ετικέτα	Γεωγραφική
Οδηγίες χρήσης πεδίου	Επιλογή χώρας/ πόλης προέλευσης και κάλυψης του τεκμηρίου από τη λίστα.
Τύπος πεδίου	Υποχρεωτικό/ Επαναλαμβανόμενο

Σχήμα μεταδεδομένων	Qualified Dublin Core (QDC)
Τύπος πεδίου	Εξειδικευτής
Ετικέτα	Χρονική
Οδηγίες χρήσης πεδίου	Ποια χρονική περίοδος καλύπτεται στο τεκμήριο με τη μορφή: 1900 - 1910, 1920 κλπ. Γενικά καταγράφουμε επιπλέον πληροφορίες για τη χρονολογία πέρα από το έτος έκδοσης του οδηγού.
Τύπος πεδίου	Υποχρεωτικό/ Επαναλαμβανόμενο

Σχήμα μεταδεδομένων	Dublin Core (DC)
Τύπος πεδίου	Πεδίο
Ετικέτα	Γλώσσα
Έχει εξειδικευτές	Όχι
Οδηγίες χρήσης πεδίου	Επιλογή του κωδικού γλώσσας από τη λίστα
Σχήματα κωδικοποίησης	ISO 639-2
Τύπος πεδίου	Υποχρεωτικό / Επαναλαμβανόμενο

2.3 Παραδείγματα εγγραφών

2.3.1 Περίπτωση 1: Παπαδοπούλου

	Αναγνωριστικό	14		
	Τίτλος	Μπισκότα Αθηνών Ν.Ι. Παπαδοπούλου		
	Δημιουργός	Ν. Ι. Παπαδόπουλος		
	Ημερομηνία	1934 & 1935		
	Τύπος	Image (Εικόνα)		
	Θέμα	Τρόφιμα		
	Σχέση	Είδος σχέσης	Έίναι μέρος του	
		Τίτλος τεκμηρίου	Οδηγός της Ελλάδος 1934 & 1935	
	Μορφότυπο	jpg		
	Περιγραφή	Από τις πρώτες διαφημίσεις της γνωστής ακόμα και σήμερα εταιρείας αρτοποιασκευασμάτων Παπαδοπούλου. Αναφέρεται το πρώτο εργοστάσιο στην οδό Θεσσαλονίκης στην Αθήνα όπως και τα πρατήρια σε Αθήνα και Πειραιά. Σύμφωνα με τη παρούσα πηγή, το εργοστάσιο ξεκίνησε τη λειτουργία του πριν το 1938 που αναφέρεται στην επίσημη ιστοσελίδα της εταιρείας.		
		Κάλυψη	Γεωγραφική	Αθήνα Πειραιάς
	Χρονική		1930 -1940	
	Γλώσσα	gre - Greek, Modern (1453-)		

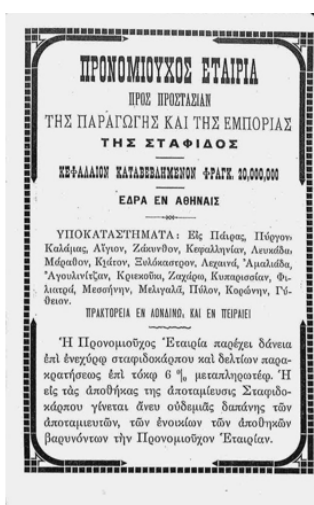
Εικόνα 4. Εγγραφή Παπαδοπούλου

Το πρώτο παράδειγμα εγγραφής της βάσης που παρατίθεται, είναι η διαφήμιση της πασίγνωστης εταιρίας μπισκότων Παπαδοπούλου, η οποία ξεκίνησε τη δραστηριότητά της το 1922. Βρίσκεται σε λειτουργία μέχρι και σήμερα, καθώς πρόσφατα γιόρτασε την επέτειο 100 χρόνων λειτουργίας της. Το συγκεκριμένο τεκμήριο προέρχεται από τον Οδηγό της Ελλάδος 1934-1935 και αποτελεί μέρος της αρχαικής συλλογής εμπορικών διαφημίσεων που πραγματεύεται η εργασία.

Με αφορμή αυτή την επέτειο, η εταιρία δημιούργησε μια έκθεση – ιστορική αναδρομή των 100 χρόνων ζωής της, η οποία είναι αναρτημένη στην επίσημη ιστοσελίδα της. Σύμφωνα με τις πληροφορίες της σελίδας, το εργοστάσιο στην οδό Θεσσαλονίκης στην Αθήνα ξεκίνησε

τη λειτουργία του το 1938 και χαρακτηρίζεται ως χρονολογία σταθμός (Ε. Ι. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Α.Ε., 2022). Από την άλλη, εάν κάποιος παρατηρήσει τις παλαιότερες διαφημίσεις, όπως το παραπάνω παράδειγμα, θα διαπιστώσει ότι το εργοστάσιο που βρισκόταν στην οδό Θεσσαλονίκης διαφημίζεται ήδη από το 1934. Ύστερα από περαιτέρω έρευνα που προέκυψε, διαπιστώθηκε ότι το 1933 αγοράστηκε το οικόπεδο και το κτήριο που στεγάστηκε το εργοστάσιο, αλλά η επίσημη λειτουργία του ως νομικό πρόσωπο ξεκίνησε το 1938 (Capital.gr, 2022).

2.3.2 Περίπτωση 2. «Ενιαία»

	Αναγνωριστικό	35	
	Τίτλος	Προνομιούχος Εταιρεία προς προστασίαν της παραγωγής και της εμπορίας της Σταφίδος	
	Δημιουργός	Η ομόνυμη εταιρεία	
	Ημερομηνία	1910	
	Τύπος	Image (Εικόνα)	
	Θέμα	Χρηματοοικονομικά	
	Σχέση	Είδος σχέσης	Έναι μέρος του
		Τίτλος τεκμηρίου	Οδηγός των Πατρών 1910
	Μορφότυπο	jrg	
	Περιγραφή	Επίσης γνωστή με την επωνυμία "Ενιαία". Ιδρύθηκε το 1905 και πρόκειται για μια εταιρεία ιδιωτικού χαρακτήρα που συστάθηκε από κεφάλαια ιδιωτών εσωτερικού και του εξωτερικού. Παρείχε δάνεια στους παραγωγούς σταφίδας κατά τη περίοδο της σταφιδικής κρίσης. Είχε υποκαταστήματα σε ολη τη Πελοπόννησο και έδρα στην Αθήνα.	
	Κάλυψη	Γεωγραφική	Αθήνα
		Χρονική	1910 - 1920
	Γλώσσα	gre - Greek, Modern (1453-)	

Εικόνα 5. Εγγραφή "Ενιαία"

Το επόμενο παράδειγμα παρατίθεται για λόγους καθαρά ιστορικού ενδιαφέροντος και αποτελεί την ταυτότητα ενός ιδρύματος του παρελθόντος. Είναι η διαφήμιση της «Προνομιούχου Εταιρίας προς προστασίαν της παραγωγής και εμπορίας της σταφίδος» ή αλλιώς «Ενιαία». Η ίδρυση αυτή της οντότητας ήταν μια από τις πολλές προσπάθειες επίλυσης της σταφιδικής κρίσης κατά την πρώτη δεκαετία του 20^{ου} αιώνα.

Ιδρύθηκε το 1905 ύστερα από χρόνιες διαβουλεύσεις των κυβερνώντων της εποχής. Ήταν εταιρία ιδιωτικού χαρακτήρα, η οποία συστάθηκε από κεφάλαια Ελλήνων και ξένων ιδιωτών. Παρείχε δάνεια σε ανταλλαγή με σταφιδόκαρπο με χαμηλούς τόκους. Η λειτουργία της διήρκεσε περίπου 20 χρόνια, μέχρι την κατάργηση του συγκεκριμένου οργανισμού το 1924 (Στεмпίλης, 2017).

2.3.3 Περίπτωση 3: ΜΙΣΚΟ

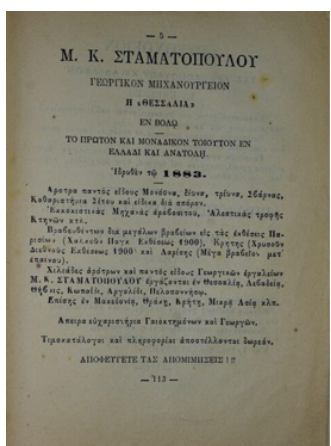
	Αναγνωριστικό	47	
	Τίτλος	Ελληνική Βιομηχανία ζυμαρικών ΜΙΣΚΟ	
Δημιουργός	Μιχαηλίδης & Κωνσταντίνης		
Ημερομηνία	1928		
Τύπος	Image (Εικόνα)		
Θέμα	Τρόφιμα		
Σχέση	Είδος σχέσης	Είναι μέρος του	
	Τίτλος τεκμηρίου	Οδηγός Πειραιά 1928	
Μορφότυπο	jpg		
Περιγραφή	Η γνωστή βιομηχανία ζυμαρικών ΜΙΣΚΟ, ιδρύθηκε το 1927 από τις οικογένειες Μιχαηλίδη & Κωνσταντίνη στον Πειραιά. Παραμένει από τις βασικές βιομηχανίες παραγωγής ζυμαρικών μέχρι και σήμερα. Το 1953 πέρασε τη πρώτη αλλαγή ιδιοκτησίας και το 1991 μπήκε κάτω από την Barilla.		
Κάλυψη	Γεωγραφική	Πειραιάς	
	Χρονική	1920 - 1930	
Γλώσσα	gre - Greek, Modern (1453-)		

Εικόνα 6. Εγγραφή ΜΙΣΚΟ

Εγγραφή που προέρχεται από τον Οδηγό Πειραιά 1928. Ακριβώς έναν χρόνο πριν τη συγκεκριμένη διαφήμιση, ιδρύεται η Ελληνική Βιομηχανία Ζυμαρικών ΜΙΣΚΟ το 1927 από τις οικογένειες Μιχαηλίδη και Κωνσταντίνη στον Πειραιά. Σήμερα, σχεδόν 100 χρόνια αργότερα, η βιομηχανία έχει εξελιχθεί σε μια από τις μεγαλύτερες βιομηχανίες ζυμαρικών της Ελλάδας. Κατά τη διάρκεια των χρόνων έχει περάσει από 2 αλλαγές ιδιοκτησίας. Η πρώτη ήταν το 1953, όπου πέρασε στις οικογένειες Μάντζικα, Παπαναστασίου, Παπαχρυσάνθου και Θεοδωράκη. Το 1991, προσαρτήθηκε στην Ιταλική εταιρία – βιομηχανία ζυμαρικών Barilla. (Barilla Hellas A.E, 2022).

Ένα ενδιαφέρον στοιχείο της διαφήμισης της εικόνας είναι η αναφορά στη διεθνή αναγνώριση της βιομηχανίας και όλα τα βραβεία που είχε συγκεντρώσει και ας ήταν νέα στο βιομηχανικό τοπίο.

2.3.4 Περίπτωση 4: «Η Θεσσαλία»

	Αναγνωριστικό	27	
	Τίτλος	Γεωργικών Μηχανουργείων "Η Θεσσαλία"	
	Δημιουργός	Μ.Κ. Σταματοπούλου	
	Ημερομηνία	1901	
	Τύπος	Image (Εικόνα)	
	Θέμα	Γεωργία, Μηχανική	
	Σχέση	Είδος σχέσης	Έίναι μέρος του
		Τίτλος τεκμηρίου	Οδηγός του Νομού Καρδίτσας 1901
	Μορφότυπο	jrg	
	Περιγραφή	Ιδρύθηκε το 1883 στον Βόλο. Ήταν το πρώτο μεγάλο γεωργικό μηχανουργείο στην Ελλάδα και είχε εμπορικές σχέσεις με τα περισσότερα αγροτικά και μη κέντρα. Είναι μέρος του καταλόγου λόγω της Θεσσαλικής προέλευσης της επιχείρησης.	
	Κάλυψη	Γεωγραφική	Βόλος
		Χρονική	1900-1910
	Γλώσσα	gre - Greek, Modem (1453-)	

Εικόνα 7. Εγγραφή "Η Θεσσαλία"

Το συγκεκριμένο παράδειγμα βρίσκεται στον παλαιότερο οδηγό της συλλογής, τον Οδηγό Νομού Καρδίτσας 1901. Η επιχείρηση «Η Θεσσαλία» που καταγράφεται είναι το πρώτο ατμοκίνητο μηχανουργείο του Βόλου, το οποίο ιδρύθηκε το 1883 από τον Μελέτιο Σταματοπούλου. Επίσης γνωστό ως Εργοστάσιο Σταματοπούλου, κατείχε εξέχουσα θέση στον αγροτικό κόσμο του πρώτου μισού του 20^{ου} αιώνα μέχρι την παύση της λειτουργίας του τη δεκαετία του 1960. (Μουσείο της Πόλης του Βόλου, 2020)

2.3.5 Περίπτωση 5: ΕΒΓΑ

	Αναγνωριστικό	59	
	Τίτλος	ΕΒΓΑ: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΓΑΛΑΚΤΟΣ ΑΕ.	
	Δημιουργός	ΕΒΓΑ	
	Ημερομηνία	1947	
	Τύπος	Image (Εικόνα)	
	Θέμα	Βιομηχανία	
	Σχέση	Είδος σχέσης	Έίναι μέρος του
		Τίτλος τεκμηρίου	Οδηγός Αθήνας - Πειραιά 1947
	Μορφότυπο	jrg	
	Περιγραφή	Η πρώτη βιομηχανία γάλακτος της Ελλάδας. Ιδρύθηκε το 1934 ως βιομηχανία παστερίωσης γάλακτος από τους αδελφούς Σουραπά και στην συνέχεια εξελίχθηκε και σε βιομηχανία παγωτού. Κατά την εποχή της κατοχής, η δραστηριότητα περιορίστηκε αρκετά, όμως ανέκαμψε μετά το τέλος του πολέμου. Η βιομηχανία λειτουργεί μέχρι και σήμερα.	
	Κάλυψη	Γεωγραφική	Αθήνα
		Χρονική	1940 - 1950
	Γλώσσα	gre - Greek, Modem (1453-)	

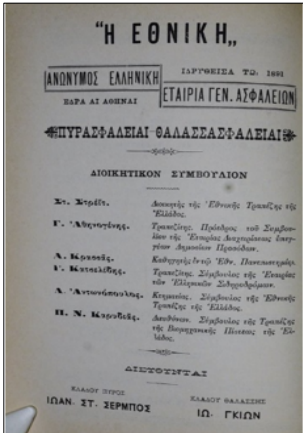
Εικόνα 8. Εγγραφή ΕΒΓΑ

Το παρόν παράδειγμα εγγραφής διαφήμισης προέρχεται από τον Οδηγό Αθήνας –

Πειραιά 1947. Πρόκειται για μια μεταπολεμική διαφήμιση της γνωστής βιομηχανίας ΕΒΓΑ. Η ΕΒΓΑ ιδρύθηκε το 1934 από τους αδελφούς Σουραπά, αρχικά με την επωνυμία «Εθνική Βιομηχανία Γάλακτος» ως εργοστάσιο παστερίωσης γάλακτος. Στη συνέχεια, η δραστηριότητα επεκτάθηκε και το 1935 βγήκαν τα πρώτα γαλακτοκομικά προϊόντα ΕΒΓΑ στην αγορά. Η βιομηχανία αυτή αποτέλεσε την απαρχή της βιομηχανοποίησης του κλάδου των γαλακτοκομικών στην Ελλάδα.

Το 1936, η επωνυμία αλλάζει σε «Ελληνική Βιομηχανία Γάλακτος» ΕΒΓΑ και εμφανίζεται το παγωτό ξυλάκι ΕΒΓΑ για πρώτη φορά στην ελληνική αγορά. Αργότερα, κατά τη διάρκεια της κατοχής (1941-1944) οι δραστηριότητες της βιομηχανίας περιορίστηκαν σε παραγωγή παστεριωμένου γάλακτος, ελεγχόμενη από τον Ερυθρό Σταυρό και τα στρατεύματα της Κατοχής (Χαροντάκης, 2009). Φυσικά, με τη λήξη του πολέμου, η επιχείρηση ανέκαμψε και φτάνει στη μορφή που απεικονίζεται στο τεκμήριο που παρατίθεται παραπάνω.

2.3.6 Περίπτωση 6: «Η Εθνική»

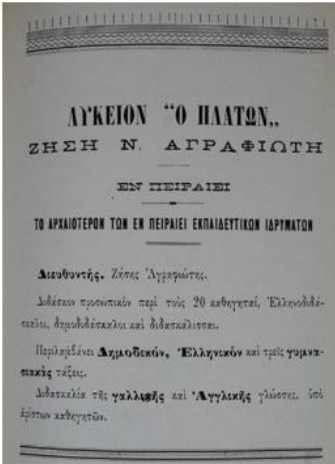
	Αναγνωριστικό	3		
	Τίτλος	"Η Εθνική"		
	Δημιουργός	Ανώνυμος Ελληνικήν Εταιρία Γενικών Ασφαλειών		
	Ημερομηνία	1906		
	Τύπος	Image (Εικόνα)		
	Θέμα	Ασφάλιση		
	Σχέση	Είδος σχέσης	Έίναι μέρος του	
		Τίτλος τεκμηρίου	Οδηγός Πόλης Πειραιά 1906	
	Μορφότυπο	jpg		
	Περιγραφή	<p>Πρόκειται για πρώτη διαφήμιση της τώρα γνωστής Εθνικής Ασφαλιστικής. Ιδρύθηκε το 1891 από την Εθνική Τράπεζα και λειτουργεί μέχρι και σήμερα. Στη συγκεκριμένη διαφήμιση αναγράφονται η διοίκηση και τα μέλη του διοικητικού συμβουλίου.</p>		
Κάλυψη	Γεωγραφική	Πειραιάς		
	Χρονική	1900-1910		
Γλώσσα	gre - Greek, Modern (1453-)			

Εικόνα 9. Εγγραφή "Η Εθνική"

Στην επόμενη περίπτωση, παρατίθεται μία από τις διαφημίσεις της σήμερα γνωστής Εθνικής Ασφαλιστικής. Κατά τη πρώτη δεκαετία του 20^{ου} αιώνα, ο οργανισμός αυτός είχε την επωνυμία «ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΓΕΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΕΙΩΝ». Ιδρύθηκε το 1891 από την Εθνική Τράπεζα, στο κτήριο της οποίας και στεγάστηκε για 3 χρόνια. Αργότερα, μεταφέρθηκε στην πρώτη ιδιόκτητη έδρα της στην την πρώην οικία Rossels στην οδό Κοραή 4 στο κέντρο της Αθήνας. (ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ, 2022).

Η παραπάνω διαφήμιση προέρχεται από τον Οδηγό Πόλης Πειραιά 1906, παρουσιάζει τη παροχή πυρασφαλειών, θαλασσοσφαλειών και τα μέλη του τότε διοικητικού συμβουλίου. Ο οργανισμός αυτός συνεχίζει τη δραστηριότητά του ακόμα και σήμερα, καθώς απαριθμεί 131 χρόνια ζωής. Βρίσκεται στη κορυφή των ελληνικών κατατάξεων του ασφαλιστικού κλάδου και σαν οντότητα επεκτείνεται συνεχώς.

2.3.7 Περίπτωση 7: Λύκειον "Ο Πλάτων" Ζήση Ν. Αγραφιώτη

	Αναγνωριστικό	4		
	Τίτλος	Λύκειον "Ο Πλάτων" Ζήση Ν. Αγραφιώτη		
	Δημιουργός	Το ομόνυμο σχολείο		
	Ημερομηνία	1906		
	Τύπος	Image (Εικόνα)		
	Θέμα	Εκπαίδευση		
	Σχέση	Είδος σχέσης	Είναι μέρος του	
		Τίτλος τεκμηρίου	Οδηγός Πόλης Πειραιά 1906	
	Μορφότυπο	jpe		
	Περιγραφή	Αναγράφεται ως το "αρχαιότερον εκπαιδευτήριον" του Πειραιά. Ιδρύθηκε το 1887 από τον Ζήση Αγραφιώτη. Έπαυσε τη λειτουργία του το 2002. Στην παρούσα διαφήμιση αναφέρονται οι βαθμίδες εκπαίδευσης που παρέχονται, όπως και τα μαθήματα αγγλικών και γαλλικών.		
Κάλυψη	Γεωγραφική	Πειραιάς		
	Χρονική	1900-1910		
Γλώσσα	gre - Greek, Modern (1453-)			

Εικόνα 10. Εγγραφή "Ο Πλάτων"

Το Λύκειον «Ο Πλάτων», ιδρύθηκε το 1887 από τον Ζήση Ν. Αγραφιώτη στον Πειραιά. Στην παραπάνω εικόνα, η οποία προέρχεται από τον Οδηγό πόλης του Πειραιά 1906, χαρακτηρίζεται ως «το αρχαιότερο ιδιωτικό εκπαιδευτήριο του Πειραιά». Το Λύκειο αρχικά στεγαζόταν σε ένα κτήριο επι της οδού Κολοκοτρώνη και της σημερινής οδού Σωτήρος Διός. Αργότερα το 1893 μεταφέρθηκε στην πρώην οικία Κολοσούκα στις οδούς Καραϊσκού και Αγίου Κωνσταντίνου και τέλος, μέχρι το 1906, όπως και αργότερα, η έδρα του σχολείου μεταφέρθηκε στην πρώην οικία Αφεντούλη. (Μίλεσης, 2014) και (MLP, 2011).

Εκείνη τη περίοδο, το εκπαιδευτήριο περιλάμβανε Δημοτικό, Ελληνικό σχολείο και τρεις τάξεις του γυμνασίου. Ταυτόχρονα, παρείχε διδασκαλία αγγλικών και γαλλικών (βλ. εικόνα 10). Η εκπαιδευτική του δραστηριότητα έπαυσε το 2002.

2.3.8 Περίπτωση 8: Ανώνυμος Γενική Εταιρεία Τσιμέντων ΗΡΑΚΛΗΣ-ΟΛΥΜΠΟΣ

	Αναγνωριστικό	53		
	Τίτλος	Ανώνυμος Γενική Εταιρεία Τσιμέντων ΗΡΑΚΛΗΣ-ΟΛΥΜΠΟΣ		
	Δημιουργός	Η ομόθυμη εταιρεία		
	Ημερομηνία	1947		
	Τύπος	Image (Εικόνα)		
	Θέμα	Βιομηχανία, Εργοστάσια		
	Σχέση	Είδος σχέσης	Έίναι μέρος του	
		Τίτλος τεκμηρίου	Οδηγός Αθήνας - Πειραιά 1947	
	Μορφότυπο	jpg		
	Περιγραφή	<p>Η ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ ιδρύθηκε το 1911 και το 1929 συγχωνεύτηκε με την Εταιρία Τσιμέντων Βόλου ΟΛΥΜΠΟΣ. Είναι η μεγαλύτερη βιομηχανία τσιμέντων στην Ελλάδα και κατά τη διάρκεια της λειτουργίας της, έχει παίξει πρωταγωνιστικό ρόλο στην οικονομική και τοπική ανάπτυξη των περιοχών που δραστηριοποιείται. Είναι εκόμα ενεργή βιομηχανία. η παρουσία διαφήμιση περιέχει έγχρωμη ζωγραφιά.</p>		
	Κάλυψη	Γεωγραφική	Αθήνα	
		Χρονική	Πειραιάς 1940 - 1950	
	Γλώσσα	gre - Greek, Modem (1453-)		

Εικόνα 11. Εγγραφή "ΑΓΕΤ Ηρακλής-Όλυμπος"

Η παραπάνω εγγραφή προέρχεται από τον οδηγό Αθήνας-Πειραιά 1947, τον μόνο Μεταπολεμικό οδηγό της συλλογής. Πρόκειται για διαφήμιση του σημερινού Ομίλου ΗΡΑΚΛΗΣ, τότε γνωστό ως ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ-ΟΛΥΜΠΟΣ. Η βιομηχανία ιδρύθηκε το 1911 ως ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ, με έδρα την Αθήνα και το πρώτο εργοστάσιο στη Δραπετσώνα του Πειραιά. Το 1929, έγινε συγχώνευση με την Εταιρία Τσιμέντων Βόλου ΟΛΥΜΠΟΣ με αποτέλεσμα να πάρει τη μορφή που αποτυπώνεται στην εικονιζόμενη διαφήμιση.

Κατά τη διάρκεια των επιχειρηματικών της δραστηριοτήτων, η εταιρία έχει επιτελέσει σημαντικό έργο ανοικοδόμησης της χώρας σε καιρούς ανάγκης, με τη παροχή πρώτων υλών για έργα υποδομών. Με αυτό το τρόπο έχει ενισχύσει την οικονομία και τη τοπική ανάπτυξη στις περιοχές που πραγματοποιεί τις δραστηριότητες της. (Lafarge, 2022) Με την πάροδο των χρόνων πέρασε από μεταβιβάσεις ιδιοκτησίας, συγχωνεύσεις και τέλος εξαγοράστηκε από τον πολυεθνικό όμιλο Lafarge, κάτω από τον οποίο λειτουργεί μέχρι και σήμερα. (Lafarge, 2015)

2.3.9 Περίπτωση 9: Μέντιουμ Ελένη Ζακυνθινού

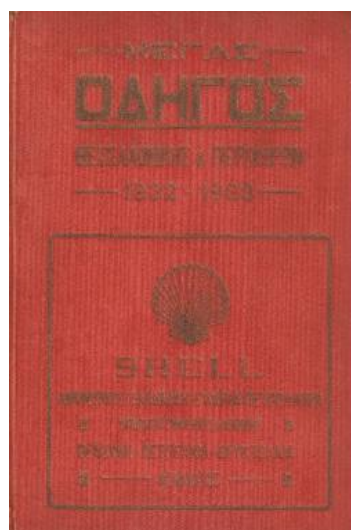
		
Αναγνωριστικό	25	
Τίτλος	Μέντιουμ	
Δημιουργός	Ελένη Ζακυνθινού	
Ημερομηνία	1934 & 1935	
Τύπος	Image (Εικόνα)	
Θέμα	Μαντική	
Σχέση	Είδος σχέσης	Έίναι μέρος του
	Τίτλος τεκμηρίου	Οδηγός της Ελλάδος 1934 & 1935
Μορφότυπο	jpe	
Περιγραφή	<p>Η Ελένη Ζακυνθινού ήταν από τους γνωστότερους μέντιουμ της εποχής. Ήταν μέλος της Εταιρείας Ψυχικών Ερευνών του Άγγελου Τανάγρα. Η εταιρία αυτή ασχολούταν με τη μελέτη της παραψυχολογίας και του υπερφυσικού.</p> <p>Σύμφωνα με δημοσιεύματα της εποχής, η ΕΨΕ παρείχε βοήθεια στην Αστυνομία για την επίλυση ανεξιχνίαστων υποθέσεων και εξαφανίσεων. Η διαφημιζόμενη ήταν μια απο τις 3 μέντιουμ της εταιρίας.</p>	
Κάλυψη	Γεωγραφική	Αθήνα
	Χρονική	1930 -1940
Γλώσσα	gre - Greek, Modern (1453-)	

Εικόνα 12. Εγγραφή "Μέντιουμ"

Συγκριτικά με τις προηγούμενες εγγραφές, η συγκεκριμένη αποτελεί ιδιαίτερη περίπτωση, λόγω της θεματολογίας της. Το 1923, ιδρύεται η Εταιρία Ψυχικών Ερευνών από τον Άγγελο Τανάγρα. Η εταιρία αυτή ασχολούταν με την επιστημονική μελέτη και καταγραφή ψυχικών/ υπερφυσικών φαινομένων, με τη διεξαγωγή επιστημονικών πειραμάτων εντός και εκτός Ελλάδος. Έχουν υπάρξει συνεργασίες με τα τμήματα Φυσικής και Ιατρικής του Πανεπιστημίου Αθηνών, γεγονός το οποίο αποδεικνύει και το κύρος του οργανισμού. (Μαστρογιαννάκη, 2020).

Σύμφωνα με δημοσιεύματα εφημερίδων της εποχής όπως (Η "ΒΡΑΔΥΝΗ", 1934), εκτός από τα επιστημονικά πειράματα, η εταιρία και οι υπάλληλοί της συμμετείχαν και στη διαλεύκανση αστυνομικών υποθέσεων. Το συγκεκριμένο άρθρο έχει να κάνει με την επίλυση μιας υπόθεσης διάρρηξης με τη διαφημιζόμενη να κατέχει τον κεντρικό ρόλο. Η διαφήμιση που απεικονίζεται είναι μέρος του Οδηγού της Ελλάδος του 1934-1935 και αποτελεί παραδόξως τη μόνη διαφήμιση Μέντιουμ του οδηγού.

2.3.10 Περίπτωση 10: Οδηγός Θεσσαλονίκης 1932

Αναγνωριστικό	65	
Τίτλος	Οδηγός Θεσσαλονίκης & Περιχώρων 1932 - 1933	
Δημιουργός	Μ.Τριανταφύλλου & Σια	
Ημερομηνία	1932 - 1933	
Τύπος	Τεκτ (Κείμενο)	
Θέμα	Ταξιδιωτικοί Οδηγοί	
Σχέση	Είδος σχέσης	Έίναι μέρος του
	Τίτλος τεκμηρίου	Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος Λουτρά θερμά θαλάσσια & ιαματικά "Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ" "ΦΩΣ" Μέγα καφεκοπτείο "ΣΑΝΤΟΣ" και Ζαχαροπλαστείο Κριτσιμέ Κασαμμιάν Μορδεχάϊ Ιωσ. Μπαρούχ Αντιπροσωπεία - Προμήθειαι Τα Συριανά λουκούμια του εργοστασίου "Η ΩΡΑΙΑ ΣΥΡΟΣ" Ελληνική βιομηχανία επίπλων και κλινών Σ. Ζαδόκ & ΣΙΑ πρώην "ΓΚΑΛΕΡΙ ΜΟΝΤΕΡΝ" "ΦΕΜΙΝΑ"
Μορφότυπο	jpe	
Περιγραφή	Περιέχει εικόνες, φωτογραφίες και ευρετήρια.	
Κάλυψη	Γεωγραφική	Θεσσαλονίκη
	Χρονική	1930 - 1940
Γλώσσα	gre - Greek, Modern (1453-)	

Εικόνα 13. Οδηγός Θεσσαλονίκης 1932

Το τελευταίο δείγμα εγγραφής της βάσης είναι ο Οδηγός Θεσσαλονίκης & Περιχώρων 1932. Πρόκειται για έναν περιεκτικό ταξιδιωτικό οδηγό της πόλης της Θεσσαλονίκης και των γύρω περιοχών, ο οποίος εμπεριέχει έναν πλούτο πληροφορίας ιστορικού ενδιαφέροντος σε μορφή ευρετηρίων και εικόνων. Μέσα από έναν τέτοιο οδηγό μπορεί να αντληθεί μια ποικιλία πληροφοριών, όπως πληθυσμιακές αλλαγές, εικόνα του επιχειρηματικού τοπίου και οι εμπορικές του διαφημίσεις.

Από το συγκεκριμένο παράδειγμα οδηγού, επιλέχθηκε ένα δείγμα 9 διαφημίσεων για να παρουσιάσει μια εικόνα του περιεχομένου:

- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος
- Λουτρά θερμά θαλάσσια & ιαματικά "Ο ΜΕΓΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ"
- "ΦΩΣ"
- Μέγα καφεκοπτείο "ΣΑΝΤΟΣ" και Ζαχαροπλαστείο
- Κριτσιμέ Κασαμμιάν
- Μορδεχάϊ Ιωσ. Μπαρούχ Αντιπροσωπεία - Προμήθειαι
- Τα Συριανά λουκούμια του εργοστασίου "Η ΩΡΑΙΑ ΣΥΡΟΣ"
- Ελληνική βιομηχανία επίπλων και κλινών Σ. Ζαδόκ & ΣΙΑ πρώην "ΓΚΑΛΕΡΙ ΜΟΝΤΕΡΝ"
- Κομμωτήριο "ΦΕΜΙΝΑ"

Ύστερα από μελέτη του οδηγού και της συλλογής, διαπιστώθηκε ότι ένα αξιόλογο ποσοστό των διαφημίσεων συσχετίζεται με την έντονη επιχειρηματική δραστηριότητα της Εβραϊκής κοινότητας κατά τη διάρκεια του Μεσοπολέμου. Οι περισσότεροι ανήκαν στα υψηλότερα στρώματα της αστικής τάξης και ήταν κυρίως έμποροι ή ιδιοκτήτες βιοτεχνιών. Δυστυχώς, κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου, η κοινότητα αυτή, είτε εξοντώθηκε στα ναζιστικά στρατόπεδα, είτε εκδιώχθηκε.

Κεφάλαιο 3.Επεκτάσεις έρευνας

3.1 Ιστορικό πλαίσιο

Κατά το πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα, η Ελλάδα βρέθηκε αντιμέτωπη με πολλά σημαντικά, κυρίως δυσάρεστα γεγονότα. Μετά την πτώχευση του 1893 και τον ατυχή πόλεμο του 1897, η οικονομία βρισκόταν υπό κατάρρευση και το επιχειρηματικό τοπίο σε κακή κατάσταση. Αν και η εκβιομηχάνιση της χώρας είχε ξεκινήσει ήδη από τα μέσα του 19^{ου} αιώνα, δεν υπήρχε κάτι αξιοσημείωτο μέχρι τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα. Η οικονομία της Ελλάδας βασιζόταν κυρίως στον αγροτικό τομέα και τα κτήματα.

Παράλληλα, η σταφιδική κρίση αποτέλεσε μεγάλο πλήγμα για τον επιχειρηματικό κόσμο και σημειώθηκε μεγάλο κύμα μετανάστευσης προς την Αμερική. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αποσυμφόρηση του παραγωγικού κλάδου και την άνθιση των Οιοσπνευματοποιείων και Ποτοποιείων. Μέσα στους οδηγούς της συλλογής, αναφέρονται αρκετά παραδείγματα τέτοιων επιχειρήσεων όπως η Ποτοποιία Στεφανούρη, ΜΕΤΑΧΑ, Κορνιόρδου κα. (Οδηγός Αθήνας - Πειραιά 1947) (Τσουλφίδης, 2003)

Από το 1912 ως το 1918, η χώρα υπέστη 2 Βαλκανικούς και έναν παγκόσμιο πόλεμο. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση του πληθυσμού και αυτό με τη σειρά του ανέστειλε την επιχειρηματική δραστηριότητα. Αργότερα, κατά την περίοδο της Μικρασιατικής εκστρατείας του 1919-1922 και έπειτα, περίοδος που υπήρξε σταθμός για το πληθυσμιακό και επιχειρηματικό τοπίο της Ελλάδας, κατέφτασαν κύματα προσφύγων από τα παράλια της Μ. Ασίας. Συγκροτήθηκαν διάφοροι οργανισμοί αποκατάστασης των προσφύγων, όπως το Ταμείο Περιθάλψεως Προσφύγων (1922) και η ΕΑΠ (1923). Η ΕΑΠ ήταν υπεύθυνη για την αστική και αγροτική επαγγελματική αποκατάσταση του. Ο νέος πληθυσμός έφερε μαζί του νέες καινοτομίες, βιοτεχνίες, βιομηχανίες και τέχνες. (Λιανός, 2016)

Αρκετά τέτοια παραδείγματα, απορρέουν και από τους οδηγούς της συλλογής, όπως τα Μπισκότα Παπαδοπούλου που αναφέρθηκαν στο προηγούμενο κεφάλαιο, όπως και οι αμέτρητες βιοτεχνίες υφαντουργίας της Αθήνας (Οδηγός Αθήνας- Πειραιά 1947, Οδηγός Πειραιά 1928, Οδηγός Θεσσαλονίκης 1932-33, Οδηγός της Ελλάδος 1934-1935).

Στο τέλος της δεκαετίας του 1920, έλαβε χώρα η πτώση του χρηματιστηρίου, το λεγόμενο «Κραχ» στις ΗΠΑ, γεγονός το οποίο πυροδότησε μια παγκόσμια οικονομική κρίση. Παράλληλα,

η Ελλάδα βρισκόταν σε διαδικασίες αποκατάστασης των προσφύγων, εν μέσω της εν λόγω κρίσης. Αυτό όμως δεν εμπόδιζε τους επιχειρηματίες και το εμπόριο από το να ανθίσουν. Τέλος, τη δεκαετία του 1940 ξέσπασε ο Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος, ο οποίος άλλαξε οριστικά το πληθυσμιακό τοπίο, καθώς εξαλείφθηκαν οι Εβραϊκές κοινότητες και έκλεισαν αρκετές επιχειρήσεις/ βιοτεχνίες ανεξαιρέτως προέλευσης στις επαρχιακές πόλεις.

Παρακάτω παραθέτονται συγκεκριμένες πληροφορίες για την κάθε πόλη που καλύπτεται στους ταξιδιωτικούς οδηγούς της συλλογής.

3.1.1 Αθήνα

Η Αθήνα είναι η σημερινή πρωτεύουσα της Ελλάδας από το 1834, ύστερα από την απελευθέρωσή της. Μέχρι την έλευση των προσφύγων, ο πληθυσμός της δεν ξεπερνούσε τους 400.000 και η τοπική επιχειρηματική δραστηριότητα ήταν περιορισμένη σε αγροτικά προϊόντα και μικρές βιοτεχνίες. Ύστερα από την ανταλλαγή πληθυσμών της περιόδου 1921-1923, ο πληθυσμός της διπλασιάστηκε και η ιδιοσυγκρασία του επιχειρηματικού τοπίου άλλαξε ριζικά. Οι νέοι κάτοικοι ήταν κυρίως έμποροι, μικροβιοτέχνες και τεχνίτες, γεγονός το οποίο αποτυπώνεται και στο περιεχόμενο της παρούσας συλλογής.

3.1.2 Πειραιάς

Κατά το δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα, ο Πειραιάς αποτέλεσε κέντρο συγκέντρωσης κυρίως εμπόρων νησιωτών από τη Χίο και την Ύδρα. Παράλληλα, με την πρόοδο της εκβιομηχάνισης της περιοχής και ύστερα με την έλευση των προσφύγων, η επιχειρηματική πραγματικότητα του Πειραιά ξεκίνησε να παίρνει την εικόνα που έχουμε σήμερα, δηλαδή η θέση του ως ένα από τα μεγαλύτερα βιομηχανικά κέντρα της Ελλάδας. Κάποιος θα τη χαρακτήριζε πόλη δύο ταχυτήτων, εφόσον από τη μια πλευρά υπήρχαν οι πλούσιοι μεγαλοαστοί με τα αρχοντικά τους, ενώ από την άλλη υπήρχαν φτωχογειτονιές ανθρώπους που με δυσκολία επιβίωναν.

Το μεγαλύτερο ποσοστό υλικού που εμπεριέχεται στη συλλογή διαφημίσεων της εργασίας προέρχεται από οδηγούς της πόλης του Πειραιά, αφού υπάρχουν δεδομένα από 4 διαφορετικές χρονολογίες (1906, 1928, 1934-35 και 1947)

3.1.3 Θεσσαλονίκη

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, η Θεσσαλονίκη ήταν ένα από τα μεγαλύτερα κοσμοπολίτικα αστικά κέντρα των Βαλκανίων. Το 1912, ύστερα από την απελευθέρωσή της και τη προσάρτηση της Μακεδονίας στην Ελλάδα, έγινε η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της χώρας. Ο επαγγελματικός τομέας, απαρτιζόταν κυρίως από μικροεπιχειρήσεις, εμπόρους, τεχνίτες, εκπαιδευτικούς, δικηγόρους κλπ. Μετά τη μεγάλη πυρκαγιά του 1917 και την έλευση των προσφύγων κατά τη περίοδο 1919-1923, η πόλη πέρασε από σημαντικές πληθυσμιακές αλλαγές (Το Έθνος, 2021), οι οποίες είχαν άμεσο αντίκτυπο και στην επιχειρηματική φυσιογνωμία της εποχής.

Η Θεσσαλονίκη χαρακτηριζόταν για την προοδευτική φύση, την καινοτομία και την επιχειρηματικότητά της. Αυτό φαίνεται και μέσα από τον Οδηγό της Θεσσαλονίκης & Περιχώρων 1932-1933, στον οποίο απεικονίζονται και κάποιες πρωτότυπες διαφημίσεις, όπως μέντιουμ, βαφές μαλλιών κλπ. Ένα μεγάλο ποσοστό των επιχειρηματιών και επαγγελματιών της πόλης ήταν Εβραϊκής καταγωγής, γεγονός το αποτυπώνεται και στον οδηγό Θεσσαλονίκης παραπάνω. Κατά τη διάρκεια της γενοκτονίας και του διωγμού που υπέστη η συγκεκριμένη κοινότητα, οι περισσότερες επιχειρήσεις έκλεισαν και οι άνθρωποι είτε εξοντώθηκαν, είτε εξαφανίστηκαν από τον επιχειρηματικό / εμπορικό κόσμο οριστικά.

3.1.4 Πάτρα

Η πόλη της Πάτρας, κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα αποτελούσε σπουδαίο λιμάνι εξαγωγών και ήταν από τους βασικούς κόμβους της διακίνησης σταφίδας. Αργότερα, λόγω της σταφιδικής κρίσης που αποσταθεροποίησε την οικονομία όλης της χώρας, η Πάτρα ήταν το σημείο εκκίνησης των μεταναστευτικών κυμάτων προς τη Δύση. Αργότερα, κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα, η πόλη εξελίχθηκε σε σημαντικό βιομηχανικό και εμπορικό κέντρο. (Δήμος Πάτρας, 2022) Στον Οδηγό των Πατρών του 1910, ο αριθμός των διαφημίσεων είναι σχετικά μικρός, όμως μπορούμε να αντλήσουμε σημαντικές πληροφορίες από τα ευρητήρια.

3.1.5 Καρδίτσα

Η πόλη της Καρδίτσας είναι η νεότερη χρονολογικά πόλη που καλύπτεται από τα ιστορικά τεκμήρια της συλλογής. Συγκεκριμένα, στον Οδηγό Νομού Καρδίτσας 1901 γράφει: «Η Καρδίτσα δέν είναι πόλις `αρχαία, συνεπώς δεν έχει αρχαιολογικήν ιστορία. Μόλις αριθμεί

μιας εκατονταετηρίδος `ύπαρξιν. Η σύστασις ταύτη και `η εις πόλιν συγκέντρωσις εγένετο κυρίως κατά τους χρόνους των επαναστάσεων και ανωμαλιών της Θεσσαλίας..» Δεν αποτελούσε βιομηχανικό κέντρο αλλά αγροτικό. Οι επιχειρήσεις της περιοχής ήταν μικρές όπως φαρμακεία, κουρεία κλπ., ενώ το μεγαλύτερο κομμάτι του πληθυσμού της πόλης απασχολούταν στον αγροτικό τομέα.

3.2 Επιπλέον έρευνα που μπορεί να προκύψει

3.2.1 Δημιουργία ιστορικού εταιριών

Οι πληροφορίες που παράγονται από το συγκεκριμένο εργαλείο της συλλογής εμπορικών διαφημίσεων είναι ποικίλες. Ένας βασικός τομέας που μπορεί να επωφεληθεί είναι οι ίδιες οι επιχειρήσεις. Ύστερα από έρευνα σε διάφορες επίσημες ιστοσελίδες μεγάλων εταιριών και επιχειρήσεων, διαπιστώθηκε ότι οι περισσότερες διαθέτουν μια σελίδα αφιερωμένη στο ιστορικό της επιχείρησης, πχ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ Α.Ε, SKF, Εθνική Ασφαλιστική. Αυτό προσθέτει κύρος στην εταιρία, ενδυναμώνει την εμπορική της αξία και διατηρεί τη μνήμη της στην ιστορία. Άλλα τέτοια παραδείγματα, βρίσκονται σχεδόν σε κάθε γειτονιά, επάνω σε επιγραφές μαγαζιών οι οποίες αναφέρουν τη χρονολογία ίδρυσης της επιχείρησης.

Ένα τέτοιο εργαλείο μπορεί να φανεί αρκετά χρήσιμο στην ιστορική έρευνα σε αρχεία και συλλογές, με αποτέλεσμα να ενισχύσει project επετείων και να βοηθήσει εταιρίες και επιχειρήσεις να διατηρήσουν το ιστορικό τους. Στο προηγούμενο κεφάλαιο, παρουσιάστηκαν κάποια παραδείγματα εγγραφών τα οποία ανταποκρίνονται σε τέτοιου είδους δραστηριότητα. Παρακάτω αναφέρονται οι δυο αντίθετες περιπτώσεις των εταιριών ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ Α.Ε και ΕΒΓΑ.

- Στα πλαίσια της επετείου των 100 χρόνων λειτουργίας της βιομηχανίας αρτοποιασμάτων / μπισκότων Παπαδοπούλου, σε συνεργασία με το μουσείο Μπενάκη, πραγματοποιήθηκε μια έκθεση του ιστορικού αρχείου της εταιρίας. Παράλληλα, δημιουργήθηκε νέο τμήμα στην ιστοσελίδα με την ονομασία «100 χρόνια» και μια ταινία μικρού μήκους που αφηγείται την ιστορία ίδρυσης της επιχείρησης.
- Σε αντίθεση με το παραπάνω παράδειγμα, στη περίπτωση της γνωστής βιομηχανίας γαλακτοκομικών ΕΒΓΑ, δεν υπάρχει κάποια συγκέντρωση ιστορικού της επιχείρησης και η πληροφορία υπάρχει διάσπαρτη σε διάφορα άρθρα, αρχειακά τεκμήρια και ήδη

κατεβασμένες ιστοσελίδες. Με αφορμή τη συλλογή εμπορικών διαφημίσεων, θα μπορούσε να υπάρξει κάποια σχετική προσπάθεια, ιδιαίτερα κατά την επέτειο των 100 χρόνων λειτουργίας η οποία βρίσκεται σχετικά κοντά (2027).

3.2.2 Ανεξάρτητες ιστορικές μελέτες

Άλλα ιστορικά θέματα που σχετίζονται με το υλικό της συλλογής και θα μπορούσαν να υποβοηθηθούν από το εργαλείο έρευνας είναι:

- **Επιχειρηματική και Βιομηχανική ιστορία:**
 - Ποια είναι η φυσιογνωμία του επιχειρηματικού τοπίου της κάθε εποχής; Είδη επιχειρήσεων, εμπορική δραστηριότητα, βιομηχανίες, βιοτεχνίες, ιδιωτικά εκπαιδευτήρια κα.
 - Μέσα από τέτοιου είδους μελέτες μπορούν να δημιουργηθούν και τα ιστορικά εταιρικά προφίλ που παρουσιάστηκαν παραπάνω.

- **Κοινωνιολογικές και γενεαλογικές μελέτες:**
 - Από τα ευρήματα που περιέχονται στους οδηγούς των πόλεων, μπορούν να αντληθούν πληροφορίες όπως οικογενειακά ονόματα, ποια ήταν η επαγγελματική απασχόληση του πληθυσμού της εποχής, ποια ήταν τα κοινωνικά στρώματα της κάθε περιοχής την ανάλογη χρονική περίοδο, δομές διοίκησης και αυξομειώσεις πληθυσμών. Τέλος, με τη σύγκριση διαφόρων ευρημάτων θα μπορούσαν να διαπιστωθούν οικογενειακές σχέσεις, αλλαγές ονομάτων με τη πάροδο των χρόνων, όπως και η προέλευση των οικογενειών. Αυτού του είδους έρευνα πραγματοποιεί και η προαναφερθείσα εταιρία Greek Ancestry.

Εικόνα 14. Greek Ancestry: Παράδειγμα άρθρου γενεαλογικού περιεχομένου

Κεφάλαιο 4. Συμπεράσματα

4.1 Ανακεφαλαίωση

Όπως αναλύθηκε στα προηγούμενα κεφάλαια, τα ερευνητικά εργαλεία αποτελούν σημαντικά βοηθήματα της έρευνας, ιδιαίτερα της ιστορικής. Μια τέτοια συλλογή, όπως αυτή των εμπορικών διαφημίσεων και οδηγών, κατέχει μεγάλο όγκο πληροφορίας και έχει ανάγκη από ένα βοήθημα, όχι μόνο για τη πλοήγηση μέσα στο υλικό αλλά και για την αποτελεσματική ανάκτηση της πληροφορίας που χρειάζεται ο ερευνητής.

Κατά την ενασχόληση με το υλικό εν ώρα εργασίας στην πρακτική άσκηση, δημιουργήθηκε η συλλογή που πραγματεύεται η εργασία και αυτό με τη σειρά του ενέπνευσε τη βάση δεδομένων σε πρόγραμμα Excel που παρουσιάστηκε στο κεφάλαιο 2. Δημιουργήθηκε το προφίλ εφαρμογής με βάση το πρότυπο Dublin Core, το οποίο είναι ευέλικτο και εύπλαστο για να καλύψει και τυχόν επεκτάσεις σε δεύτερο χρόνο.

Μέσα από την ιστορική αναδρομή της Ελλάδας του πρώτου μισού του 20^{ου} αιώνα και των μεγάλων αστικών κέντρων της, υπάρχει μια καθαρότερη εικόνα για το επιχειρηματικό τοπίο της ανάλογης εποχής. Τα παραδείγματα εγγραφών που παρουσιάστηκαν, αποτελούν κατά κάποιο τρόπο ταυτότητες των διαφημιζόμενων οργανισμών και αναδεικνύουν την ανάγκη για σωστή τεκμηρίωση και διατήρηση του ιστορικού των εκάστοτε επιχειρήσεων.

Συζητήθηκε η αξία του ιστορικού των εταιριών και το πως τέτοιες συλλογές, μαζί με τα ερευνητικά τους εργαλεία, μπορούν να συνεισφέρουν σε διάφορα project εποτείων και την ενίσχυση του κύρους της κάθε επιχείρησης. Τέλος, προτάθηκαν κάποιες επεκτάσεις της ιστορικής έρευνας που μπορούν να προκύψουν από τη μελέτη του υλικού με τη βοήθεια της βάσης δεδομένων, έρευνες επιχειρηματικής ιστορίας, κοινωνιολογίας και γενεαλογίας.

4.2 Αδυναμίες που διαπιστώθηκαν

- Εξ' αιτίας κάποιων χρονικών περιορισμών, δεν συμπληρώθηκε ένας ικανοποιητικός αριθμός εγγραφών στη βάση δεδομένων, με αποτέλεσμα να μην υπάρχει δυνατότητα δημιουργίας πινάκων με ουσιώδες περιεχόμενο.
- Λόγω των κοινωνικοπολιτικών συγκυριών της εποχής με την οποία ασχολείται το ιστορικό κομμάτι της εργασίας (Οικονομικές κρίσεις, πληθυσμιακές αλλαγές, πόλεμοι, καταστροφές),

παρατηρήθηκε έλλειψη πηγών πληροφόρησης για αρκετές μικροεπιχειρήσεις που παρουσιάζονται στη συλλογή. Αυτό στάθηκε ως εμπόδιο στην τεκμηρίωση τους (στο πεδίο «Περιγραφή») και ως αποτέλεσμα δεν ευοδώθηκε κάποια περαιτέρω επεξεργασία των εγγραφών.

4.3 Συμπερασματικά σχόλια

Το παρόν εργαλείο έρευνας, λόγω της ευέλικτης δομής που έχει, μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε διάφορα είδη συλλογών είτε ψηφιακών, είτε φυσικών. Τα πεδία που χρησιμοποιήθηκαν μπορούν να προσαρμοστούν εύκολα στις ανάγκες άλλων συλλογών, όπως και συστημάτων. Μπορεί να λειτουργήσει ως προσχέδιο για περαιτέρω ανάπτυξη και να ικανοποιήσει τις ανάγκες που προκύπτουν σε κάθε περίπτωση. Σε αυτή την εργασία είχε τη μορφή πλοηγού για το περιεχόμενο της συλλογής και ήταν προσαρμοσμένο καθαρά για έρευνα ιστορικής φύσεως.

Η ιστορική πληροφορία που μπορεί να αντληθεί από τη συγκεκριμένη συλλογή, μπορεί να φανεί χρήσιμη από τον επιχειρηματικό κόσμο και να δώσει μια ώθηση στην αναγνώριση της αξίας της ιστορικότητας του κάθε οργανισμού, καθώς προσφέρει κύρος. Παράλληλα, μπορεί απλά να αφηγηθεί μια ιστορία του παρελθόντος και να διατηρήσει τη μνήμη κάποιας κοινότητας ή κάποιου επαγγέλματος υπό εξαφάνιση.

Τέλος, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι τα ερευνητικά εργαλεία όπως, βάσεις δεδομένων, ευρετήρια, και κατάλογοι είναι υψίστης σημασίας για την αποτελεσματική αναζήτηση και ανάκτηση της πληροφορίας και ως επιστήμονες της πληροφόρησης, έχουμε καθήκον να διευκολύνουμε αυτή τη διαδικασία και να συνεχίσουμε να αναπτύσσουμε τέτοια βοηθήματα, με βασικό άξονα τη σωστή διαχείριση της πληροφορίας .

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Barilla Hellas A.E. (2022). *MISKO*. Ανάκτηση από Ιστορία - MISKO: <https://www.misko.gr/istoria/>
- Capital.gr. (2022, Φεβρουάριος 18). Μπισκότα Παπαδοπούλου: Το ταξίδι από τον Πειραιά στα 100 χρόνια διαδρομής. *Capital.gr*. Ανάκτηση 2022, από <https://www.capital.gr/epixeiriseis/3615241/mpiskota-papadopoulou-to-taxidi-apo-ton-peiraia-sta-100-xronia-diadromis>
- DCMI. (2012). *DCMI*. Ανάκτηση από Dublin Core™ Metadata Element Set, Version 1.1: Reference Description: <https://www.dublincore.org/specifications/dublin-core/dces/>
- DCMI. (2022). *DCMI: DCMI History*. Ανάκτηση από Dublin Core: <https://www.dublincore.org/about/history/>
- Duval, E., Hodgins, W., Sutton, S., & Weibel, S. L. (2002, Απρίλιος). Metadata Principles and Practicalities. *D-Lib Magazine*, 8(4). doi:10.1045/april2002-weibel
- Lafarge. (2015). *Lafarge*. Ανάκτηση από Ιστορία: https://www.lafarge.gr/sites/greece/files/documents/istoria_pdf.pdf
- Lafarge. (2022). *Όμιλος ΗΡΑΚΛΗΣ*. Ανάκτηση από Ιστορία της ΑΓΕΤ ΗΡΑΚΛΗΣ: <https://www.lafarge.gr/istoria>
- MLP. (2011, Δεκέμβριος). *ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΟΝ "Ο ΠΛΑΤΩΝ" [1887]*. Ανάκτηση από MLP Blo-G-Spot: https://mlp-blo-g-spot.blogspot.com/2011/12/blog-post_03.html
- Society of American Archivists. (2012). *SAA*. Ανάκτηση από Qualified Dublin Core (QDC) | Society of American Archivists: <https://www2.archivists.org/groups/standards-committee/qualified-dublin-core-qdc>
- Βακαλόπουλος, Α. Ε. (2020). *Νέα Ελληνική Ιστορία απο το 1204 εως τις αρχές του 21ου αιώνα*. Αθήνα: Εκδόσεις Ηρόδοτος.
- Δήμος Πάτρας. (2022). *Ιστορία της Πάτρας*. Ανάκτηση από Δήμος Πατρέων: <https://www.e-patras.gr/el/istoria-tis-polis>
- Ε. Ι. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ Α.Ε. (2022). *Η Ιστορία μας | Παπαδοπούλου*. Ανάκτηση από <https://papadopoulou.gr/timeline/>

- ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ. (2022). *ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ*. Ανάκτηση από <https://www.ethniki-asfalistiki.gr/default2.aspx?page=history>
- Η "ΒΡΑΔΥΝΗ". (1934, Αύγουστος 30). «Πώς ένα μέντιουμ οδήγησε τας αστυνομικές αρχάς εις την ανακάλυψιν δύο διαρρηκτών». *Η "ΒΡΑΔΥΝΗ"*, 6.
- Καλλιβρετάκης, Λ. (2008). *Η Αθήνα τον 19ο αιώνα: Από επαρχιακή πόλη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, πρωτεύουσα του Ελληνικού Βασιλείου*.
- Λιανός, Ν. Α. (2016, Δεκέμβριος 1). Η στεγαστική αποκατάσταση των προσφύγων. *Lifo: Αθήνα - Ιστορία μιας Πόλης*(498), σσ. 40-49. Ανάκτηση από https://issuu.com/maglifo/docs/498-ath_low_newv1
- Μαστρογιαννάκη, Α. (2020, Δεκέμβριος 18). *Η Εταιρεία Ψυχικών Ερευνών του Άγγελου Τανάγρα*. Ανάκτηση 2022, από Anthi Mastrogiannaki: <https://anthimastrogiannaki.wordpress.com/2020/12/18/%CE%B7-%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9%CF%81%CE%B5%CE%AF%CE%B1-%CF%88%CF%85%CF%87%CE%B9%CE%BA%CF%8E%CE%BD-%CE%B5%CF%81%CE%B5%CF%85%CE%BD%CF%8E%CE%BD-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%AC%CE%B3%CE%B3%CE%B5%CE%BB%CE%BF/>
- Μίλεσης, Σ. (2014). *ΖΗΣΗΣ Ν. ΑΓΡΑΦΙΩΤΗΣ (ΛΥΚΕΙΟ ΠΛΑΤΩΝ)* . Ανάκτηση από Pireorama ιστορίας και πολιτισμού: <http://pireorama.blogspot.com/2014/01/blog-post.html>
- Μουσείο της Πόλης του Βόλου. (2020). *ΒΟΛΟΣ-ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ*. Ανάκτηση από Βόλος, βιομηχανική πόλη: εργοστάσιο Σταματόπουλου – Το λιθογραφείο Ματσάγγου: <https://vmoc.gr/2020/04/24/%CE%B2%CF%8C%CE%BB%CE%BF%CF%82-%CE%B2%CE%B9%CE%BF%CE%BC%CE%B7%CF%87%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CF%80%CF%8C%CE%BB%CE%B7-e%CF%81%CE%B3%CE%BF%CF%83%CF%84%CE%AC%CF%83%CE%B9%CE%BF-%CF%83%CF%84%CE%B1/>
- Μπελαβίλας, Ν. (2021). *Ιστορία της πόλης του Πειραιά*. Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια.
- Οδηγός Αθήνας - Πειραιά 1947*. (χ.χ.). Αθήνα: Ν. Ιγγλέσης & ΣΙΑ.
- Στεμπίλης, Δ. (2017, Μάιος 10). ΑΣΟ: ΟΙ ΑΠΟΘΗΚΕΣ ΤΩΝ ΟΝΕΙΡΩΝ - Η κρατική παρέμβαση για τη σταφίδα, η προϊστορία και η λειτουργία του Οργανισμού. *Πολιτεία*, σ. 6. Ανάκτηση από http://politeiamag.blogspot.com/2017/05/blog-post_10.html

Το Έθνος. (2021).

[https://www.ethnos.gr/history/article/170406/sanshmera18aygoystoymegalhpyrkagiakatak
aieithnopolhthsthessalonikhs](https://www.ethnos.gr/history/article/170406/sanshmera18aygoystoymegalhpyrkagiakatak
aieithnopolhthsthessalonikhs). *Το Έθνος*.

Τσουλφίδης, Λ. (2003). *Οικονομική ιστορία της Ελλάδας*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Πανεπιστημίου
Μακεδονίας.

Χαροντάκης, Δ. (2009). Η ΕΒΓΑ μετά την καταστροφή. *Το Βήμα*. Ανάκτηση από
<https://www.tovima.gr/2009/09/27/finance/i-ebga-meta-tin-katastrofi/>